

PENTTI AIRIO

WALTER HORN

ENSIMMÄINEN JÄÄKÄRI JA
KYLMIÄN SODAN POHJOLA-AKTIVISTI

 SAGA
EGMONT

PENTTI AIRIO

WALTER HORN

ENSIMMÄINEN JÄÄKÄRI JA
KYLMIÄN SODAN POHJOLA-AKTIVISTI

Pentti Airio

Walter Horn

Ensimmäinen jääkäri ja kylmän sodan
Pohjola-aktivisti

SAGA Egmont

Walter Horn: ensimmäinen jääkäri ja kylmän sodan Pohjola-aktivisti

Cover Image: 2. Divisioonan Aliupseerikoulun johtaja kapteeni Horn ja koulun aliupseerit ryhmäkuvassa / 2. div. AUK:n johtaja ja opettajat Viipurin Markovillassa v. 1919

CC BY 4.0

Organisation / Organisaatio: Museovirasto / historian kuvakokoelma

Time/ Aika: 1919, Suomen entinen kunta/pitäjä, Viipuri / Viborg

Tag / Tunniste: HK19800112:6

<https://finna.fi/Record/museovirasto.8784238FEF302532C19D637ED39E07C4>

Changes / Muutokset: kuvan rajaaminen / cropping of an image

Copyright © 2013, 2022 Pentti Airio and SAGA Egmont

All rights reserved

ISBN: 9788728425374

1st ebook edition

Format: EPUB 3.0

No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted, in any form or by any means without the prior written permission of the publisher, nor, be otherwise circulated in any form of binding or cover other than in which it is published and without a similar condition being imposed on the subsequent purchaser.

www.sagaegmont.com

Saga is a subsidiary of Egmont. Egmont is Denmark's largest media company and fully owned by the Egmont Foundation, which donates almost 13,4 million euros annually to children in difficult circumstances.

*Tyttärenpojalleni Unolle ja hänen vielä
nimeämättömälle pikkuveljelleen*

LUKIJALLE

Walter Horn eli mielenkiintoisen elämän. Saksassa annettavan sotilaskoulutuksen ensimmäisiin kuulunut puolestapuhuja ei kohonnut sotien aikana kenttäkomentajaksi ja siksi ei voida sanoa, että hänen sotilasuransa olisi ollut loistokas, mutta hän oli mukana vahvana taustavaikuttajana monessa mielenkiintoisessa ja julkisuudelta unholaan jääneessä hankkeessa. Hänen elämäntyötään voidaan kokonaisuutenaan pitää erittäin monivivahteisena, kiinnostavana ja tuloksekkaana. Horn voidaan perustellusti nimetä ensimmäiseksi jääkäriksi, sillä hän oli keskeinen henkilö siinä ruotsinkielisten nuorukaisten ryhmässä, joka pohti aseellisen koulutuksen hankkimista juuri Saksasta loka-, marraskuussa 1914. Samana vuonna Tukholmassa 8. joulukuuta 1914 laaditun muistion kaksi muuta kirjoittajajäsentä olivat Herman Gummerus ja Bertel Paulig. Paulig ei kuitenkaan kuulunut lokakuussa 1914 asiaa pohtineeseen ydinryhmään. Pehr Norrmén puolestaan palveli jääkärinä hyvin lyhyen ajan ennen siirtymistään hallinnollisiin tehtäviin Tukholmaan. Horn oli alusta asti sitä mieltä, että juuri Saksa on se maa, josta on hankittava sotilaskoulutusta ylioppilasaktivisteille. Hornin virkaura jääkäriaikoinen kesti vuoden 1915 tammikuusta vuoden 1944 joulukuuhun eli lähes 30 vuotta. Siirto puolustusvoimien palveluksesta eläkkeelle ei kuitenkaan merkinnyt sitä, että 51 vuoden ikäinen eversti olisi jäänyt toimeettomaksi. Töitä riitti, mutta sellaisia töitä, mistä olisi maksettu kunnon korvausta, oli vähemmän tarjolla. Monen muun jatkosodan jälkeen erotetun upseerin tavoin Horn opiskeli uuden ammatin. Kauppakorkeakoulun pikakurssin käytyään hän aloitti pyyteettömän työnsä asekatkijöiden perheille suunnatun sosiaalisen avun hankkimiseksi. Seuraavaksi oli vuorossa kansalaiskeräyksen organisointi presidentti P. E. Svinhufvudin patsashankkeen puolesta. Horn jatkoi koko sodanjälkeisen ajan aina 1970-luvulle asti uupumatonta ja aktiivista kirjoittelua sekä mielipiteiden muokkausta turvallisuuspolitiikan alueella pohjoismaisen puolustusyhteistyön lujittamiseksi, joka on nykyäänkin keskustelujen kohteena.

Jääkäriliikkeeseen osallistui suomalaista syntyperää olleiden nuorukaisten lisäksi myös täysin ulkomaalaistaustaisia henkilöitä kuten esimerkiksi viime sotiemme aikana merkittäviä komentajatehtäviä hoitanut kenraaliluutnantti, Mannerheim-ristin ritari Karl Lennart Oesch, joka oli täysiverinen sveitsiläinen. Kenraaliluutnantti Harald Öhquist oli

äitinsä puolelta saksalaistaustainen. Myöskään jääkäriliikkeen perustajajäsen, eversti ja aktiivinen taustavaikuttaja Walter Emil Ferdinand Horn ei syntyessään ollut Suomen kansalainen. Hän ei ole suuren yleisön eikä edes nykyisen aktiiviupseeriston keskuudessa kovinkaan hyvin tuntema henkilö. Monelle nimen kuululle syntyy jokin ajatus, jos kerrotaan, että hän on ministeri Tankmar Hornin isä. Usein suvun arvellaan kuuluneen Ruotsin vallan aikaisen Hornin aatelissukuun, vaikka todellisuudessa suku on kotoisin Saksasta. Walter Horn syntyi Suomessa, mutta hän oli syntyessään Saksan kansalainen. Hän vaikutti useaan maamme kannalta merkittävään tapahtumaan ja siksi hänen aikaansaannoksensa ja kokemuksensa ansaitsevat tulla tallennetuiksi osana jääkärien moninaista työtä Suomen itsenäisyyden hankkimiseksi ja turvaamiseksi, varsinkin kun jääkäriliikkeen synnystä on kulunut pian vuosisata.

Walter Horn oli käytökseltään hillitty, aloitekykyinen ja periaatteistaan tiukasti kiinnipitävä herrasmies. Eri aikakausilta säilyneissä valokuvissa hän on useimmin kuvan reunassa tai seisomassa takarivissä. Vain jääkäriajan kuvissa hän on sotilasarvoonsa perustuen eturivissä. Horn ei ollut tosikko, vaan hänessä säilyivät poikamaisuuden piirteet viimeisiin ikävuosiin asti. Voi sanoa, että hän työskenteli oikeaksi arvioimien päämäärien hyväksi kärkkymättä ponnistuksilleen julkisuuden kiitosta. Hänessä löytyi samaa vahvaa patriotismia ja peräänantamattomuutta idän ideologiaa vastaan kuin hänen jääkäriystävänsä Ragnar Nordströmissä. He olivat molemmat arvostetun itsenäisyystaistelijan, presidentti Per Evind Svinhufvudin vankkoja kannattajia. Ukko-Pekka edusti elämänarvoja, joihin Suomen itsenäisyystaistelijoiden oli helppo samaistua.

Horn harrasti nuoruudestaan asti monipuolisesti liikuntaa. Heiveröisestä ja pienikasvuisesta nuorukaisesta kehittyi pitkänhuiskea ja nopealiikkeinen edustusurheilija. Lapsuuden ajan terveysongelmat jatkuivat, kun hän sairastui jääkäriaikanaan kosteissa taisteluhaidoissa riehuneeseen keuhkotautiin. Sitkeällä, ajoittain uusiutuvalla sairaudella oli vaikutus hänen tulevaan upseerinuraansa. Hornilta jäi saamatta rintamakokemus kevään 1918 vapaussodassa.¹ Jääkäriystävien menestyminen ei kuitenkaan katkeroittanut nuorta aktivistia, vaan hän kykeni sopeutumaan omaan rooliinsa niin toisen maailmansodan aikaisissa kuin sen jälkeisissäkin koettelemuksissa. Horn jaksoi kokemistaan vastoinkäymisistä huolimatta säilyttää idearikkautensa kylmän sodan aikana ja työskenteli päättäväisesti elämänsä loppuun asti Suomen itsenäisyyden puolesta. Seuralliselle upseerille kertyi laaja tuttavapiiri, jota hän hyödynsi isänmaallisten hankkeittensa toteuttamisessa. Erityisen läheiseksi muodostui yhteistyö Lauri ”Tahko” Pihkalan kanssa Pohjoismaisen puolustusliiton aikaansaamiseksi. Luonteen perusteellisuuteen sisältyi myös aineiston tarkka dokumentointi. Tutkimusmateriaalin keskeisimmän sisällön muodostavat Kansallisarkistossa (entinen Sota-arkiston kokoelma) olevat Walter Hornin nuoruutta ja jääkäriaikaa koskevat muistiinpanot ja

sotilasasiamiesajan päiväkirjat sekä varsinkin Pohjola-aktivismiin liittyvää kirjeenvaihtoa ja lehtikirjoituksia sisältävät kansiot. Lisäksi ministeri Tankmar Hornilla on hallussaan osa jääkäriajan muistiinpanoista ja muuta materiaalia.

Jääkäri liikkeen syntyä edeltävää kansalaisaktivismia ja sen vaikutusta itsenäisyyssaatteen viriämiseen on käsitelty lukuisissa kirjoissa. Asiasta kiinnostuneiden kannattaa tutustua esimerkiksi seuraaviin teoksiin: Matti Lauerman *Kuninkaallisen Preussin Jääkäripataljoona 27 vaiheet ja vaikutus* (1966) sekä *Jääkärien tie* (1984) ja Matti Lackmanin *Jääkäreiden tuntematon historia - Suomen vai Saksan puolesta* (2000). Näissä kirjoissa käsitellään myös kagaalien² toimintaa ja vaikutusta jääkäri liikkeen syntyyn. Jääkäri liikkeestä julkaistiin 1920- ja 1930-luvulla runsaasti erilaisia kirjoja, joita löytyy esimerkiksi Maanpuolustuskorkeakoulun kirjastosta. Osa niistä on mainittu lähdeluettelossa.

Horn toimi jatkosodan aikana sotilasasiamiehenä sekä Saksassa että Unkarissa. Hänen kirjoittamiensa muistiinpanojen pohjalta voi seurata oman sukunsa kotimaassa sotilasasiamiehenä palvelleen suomalaisen upseerin muistiinpanoja sodan kulun eri vaiheissa. Se, olivatko sympatiat voimakkaampia vanhempien kotimaahan vai omaan kotimaahan, on mielenkiintoinen yksityiskohta.

Sotien jälkeen kommunismi voimistui Suomessa. Monet poliitikot ja muutkin kansalaiset, myös osa upseeristosta, muuttivat katsantokantansa Neuvostoliittoon ja maailman vallankumoukseen. Oltiin ankarana tuomitsemassa maan sodanaikaista poliittista johtoa ja asekatkentaan osallistuneita. Kunnian miehet tuomittiin vankeuteen, kun he olivat tehneet sen, mitä isänmaan itsenäisyyden turvaamiseksi oli tehtävä. Oli kuitenkin joukko kansalaisia, useat heistä palveluksesta vapautettuja upseereita, jotka jaksoivat tuntea huolta esimerkiksi asekatkennän vuoksi pidätettyinä olleiden sotilashenkilöiden omaisten toimeentulosta. Eversti Walter Horn oli yksi heistä. Tämä julkisuudelta salassa suoritettu avustustyö tuli yleiseen tietouteen vasta vuonna 1984 Matti Lukkarin kirjassa *Asekatkenta*.

Neuvostoliiton voimakas painostus ja kansallisten perusarvojen kyseenalaistaminen mm. poliitikkojen puheissa saivat mielenkiintoisia purkautumismuotoja. Julkisesti ei juuri rohjettu protestoida Neuvostoliittoa vastaan. Isänmaallisuuden tunnetta purettiin osallistumalla kansalaiskeräyksiin muistomerkkien ja patsaiden pystyttämiseksi maan itsenäisyyden kannalta merkittäville valtiomiehille.

Suomen marsalkka Mannerheimin lisäksi saivat patsaansa eduskuntatalon tuntumaan presidentit K. J. Ståhlberg, P. E. Svinhufvud ja Kyösti Kallio. Presidentti Risto Rytin muistoa kunnioittava rakennelma saatiin Helsinkiin vasta vuonna 1994. Tosin hänen syntymäpäitjäänsä Huittisiin pystytettiin muistopatsas jo Rytin kuolinvuonna 1956. Horn oli presidentti P. E. Svinhufvudille pystytettävän patsasidea isä ja uupumaton kansalaiskeräyksen toteuttaja.

Walter Hornin elämäntyön viimeisintä vaihetta, 1950-luvun lopulla virinnyttä Pohjola-aktivismia, on tutkittu erittäin vähän. Maisteri Henri Piispa teki vuonna 1998 poliittisen historian pro gradu -tutkielman Helsingin Yliopiston valtiotieteellisessä tiedekunnassa aiheenaan Pohjola-aktivismi. Hän käytti hyväkseen Jyväskylässä olevaa Lauri Pihkalan arkistoa, mutta valitettavasti ei sota-arkistossa ollut Walter Hornin kokoelmaa. Hornin kokoelma on kattavampi kuin Pihkalan kokoelma, sillä Horn toimi hankkeen keskushenkilönä. Sellaiset peitenimet kuin Kuutamopää eli Moonshine, Pehkupää ja Aurinko (Urho Kekkonen, J. F. Kennedy ja Nikita Hruštšev) olisivat paljastuneet Pihkalan Hornille lähettämistä ja Hornin taltioimista kirjeistä. Pohjola-aktivismi oli esillä myös Pertti Salmisen väitöskirjassa *Puolueettomuuden nimeen.*

Sotilasjohto Kekkonen linjalla ja sen sivussa 1961–1966.

Tämä tutkimus ei ole kattava elämäkerta, vaan tutkimuksen kohteena ovat yleistä kansallista mielenkiintoa herättävät vaiheet, joissa Horn oli elämänsä aikana mukana. Voidaankin sanoa, että tutkimus paneutuu lähinnä Hornin elämäntyöhön ja valottaa samalla kyseisen aikakauden tapahtumien, toimijoiden ja toimenpiteiden taustoja. Arkistoista löytyi muun muassa Pohjola-aktivismiin osalta sellaista aikaisemmin tutkimatonta materiaalia, joka herätti tutkijan innon tarttua aiheeseen.

Professori Martti Häikiö ja lehdistöneuvos Jyrki Vesikansa P. E. Svinhufvudin muistosäätiöstä kannustivat minua tutkimaan Walter Hornin elämäntyötä. Ministeri Tankmar Horn on antanut suuriarvoista apua työn laatimisen aikana. Lisäksi tutkimustyöhön ovat antaneet oman asiantuntevan panoksensa muiden muassa kenraali Jaakko Valtanen, professori Ohto Manninen ja dosentti Touko Perko. Esitän heille kaikille sekä muille tutkimustyötäni avustaneille ja kannustaneille ystäväilleni ja sukulaisilleni parhaimmat kiitokseni. Kiitokset myös P. E. Svinhufvudin muistosäätiölle, Kaatuneiden muistosäätiölle, Tietokirjailijat r.y.:lle, Vapaussodan Invalidien muistosäätiölle, Jääkärisäätiölle ja Suomen marsalkka Mannerheimin Sotatieteelliselle rahastolle saamistani tuenosoituksista tutkimustyölleni.

Helsingissä 27.5.2013

Pentti Airio

NUORUUS

Walter Emil Ferdinand Horn syntyi Helsingissä 28. päivänä tammikuuta 1893 Saksan kansalaisensa. Hänen isänsä, prokuristi Franz Friedrich Adalbert Paul Horn oli syntynyt Neubrandenburgissa 10. lokakuuta 1863 liikemies Ferdinand Dietrich Hornin poikana. Ferdinandin isä oli pastori Johan Heinrich Christian Horn ja äiti Adolfine Ernestine Johanna, os. Schmidt. Hornin isänäiti oli Auguste, o.s. Biese. Isovanhemmat olivat kaikki peruspreussilaisia.

Hornit kuuluivat luonnollisesti Helsingin saksankieliseen seurakuntaan. Seurakunta oli saksaa puhuvan väestön yhdysside ja sen kautta kaupungin ja lähialueen saksankieliset kansalaiset tutustuivat toisiinsa. Koska useat heistä toimivat liikealalla tai yrittäjinä, oli heillä mahdollisuus avustaa toisiaan tai tehdä yhteistyötä, he verkostoituivat. Karl Fazerin ja Paul Hornin tuttavuus syntyi seurakuntatyön yhteydessä, sillä he toimivat usean vuoden ajan samanaikaisesti seurakunnan tilintarkastajina. Tehtailija Fazerin työmäärä lisääntyi liikeyrityksen menestyessä ja hän tarvitsi apua yrityksen johtotehtäviin. Siitä syystä hän palkkasi Suomen Pankin pääkonttorissa aluksi ulkomaan kirjeenvaihdon kanslistina ja myöhemmin ulkomaan kirjeenvaihtajana noin 20 vuotta palvelleen Paul Hornin lähimmäksi apulaisekseen. Horn toimi ensin yrityksen prokuristina ja 1910-luvulta alkaen makeistehtaan johtajana. Perheen varallisuus parani uuden tehtävän myötä. Horn oli toiminut aikaisemmin työnsä ohessa mm. saksalaisen ja sveitsiläisen vakuutusyhtiön asiamiehenä. Hufvudstadsbladetissa 14.3.1917 julkaistun

veroluettelon mukaan suklaatehtaan johtaja kuului 250 eniten ansaitsevan helsinkiläisen listalle.

Paul Horn kuoli yllättäen 12. lokakuuta 1917 Eiran sairaalassa 54 vuoden ikäisenä umpisuolen puhkeamisesta aiheutuneeseen tulehdukseen. Hautaaminen tapahtui neljä päivää myöhemmin, eikä ulkomaille sotilaskoulutukseen lähtenyt perheen ainoa poika voinut olla läsnä isänsä hautajaistilaisuudessa.

Paul Hornin kuoltua oli Hufvudstadsbladetissa 13.10.1917 muistokirjoitus hänen elämäntyöstään. Siinä mainittiin hänen ansionsa sekä Suomen Pankin että Fazerin palveluksessa. Hornilla oli kirjoituksen mukaan erityiset kaupalliset kyvyt ja hän seurasi aktiivisesti sekä poliittista että kunnalliselämää. Mies oli tarkka varallisuudestaan ja käytti sen perheensä hyväksi. Hornit muuttivat 1906 Katajanokalle osoitteeseen Kauppiaankatu 11 ja pari vuotta myöhemmin osoitteeseen Korkeavuorenkatu 1, jossa heillä oli kuusi huonetta käsittävä asunto. Kesän ajaksi perhe siirtyi kaupungin ulkopuolelle Jollakseen, missä heillä oli käytössään insinööri Herman Jäderholmilta vuokrattu huvila.⁴

Walter Horn ryhtyi elokuun puolivälissä vuonna 1915 eräiden muiden jääkäriystäviensä tavoin pitämään päiväkirjaa ja kirjoittamaan ylös ajatuksiaan käynnissä olleesta maailmansodasta.⁵ Preussilaisella perusteellisyydellä hän kirjoitti aluksi taannehtivasti muisteluksiaan nuoruudestaan sekä jääkäri liikkeen synnystä.

Mustakantisista päiväkirjoista käy ilmi, että Walter Horn sairasti pienenä lapsena kahteen eri kertaan keuhkokuumeen, joista jälkimmäisen yhteydessä hän oli menehtyä. Vanhemmat yrittivät suojella pienikasvuista ja heiveröistä poikaansa liiallisilta rasituksilta. Perheen

molemmat lapset laitettiin ruotsinkieliseen kouluun, sillä perhe käytti kotikielenään sekä saksaa että ruotsia. Poika aloitti sisarensa tavoin koulunkäynnin neiti Dagmar Neoviuksen alakoulussa, jossa Karl Gunnar Heinrichsistä tuli hänen paras kaverinsa ja elinikäinen ystävä.

Alakoulusta pikku Walter sai hyvät arvosanat ja hän jatkoi koulunkäyntiään Helsingin uudessa ruotsalaisessa yhteiskoulussa (Helsingfors Nya Svenska Samskolan, "Lönnbeckska skolan").

Walter Horn täytti 10 vuotta tammikuun 28. päivänä 1903. Hän sai lahjaksi toiveittensa mukaisesti luistimet. Isä oli tosin empinyt ostaa luistimia peläten, että poika rasittaa itseään liikaa. Seuraavan vuoden talvena Walter sijoittui suureksi tyydytyksekseen koulun hiihtokilpailuissa toiseksi ja mäkihypyssä kolmanneksi. Urheilu oli nuorukaiselle yhä tärkeämpi harrastus. Yhdessä koulukaveriensa kanssa hän laajensi lajivalikoimaa yleisurheiluun, jalkapalloon, tennikseen ja talvella mäkihypyn lisäksi jääpalloon.

Koulu sujui mukavasti. Vilkkaan pikku veijarin käytösnumerokin oli pikkuhiljaa parantunut. Myöhempiä vaiheita ajatellen oli merkittävää, että Pehr Herman Norrmén tuli vuonna 1909 Hornin kanssa samalle luokalle. Myös Per Ziliacus oli samalla luokalla.

Syksyllä 1910 alkoi viimeinen oppivuosi lukiossa. Ylioppilaskokeet olivat keväällä 1911. Edeltävien tenttien aikana Horn tenttasi muun muassa maantiedon oppimäärän maisteri Eirik Hornborgille. Horn päätti tentteihin ja pelasi samalla jääpalloa. Ylioppilas Horn kirjoittautui alkukesästä 1911 luokkatovereineen Uusmaalaiseen osakuntaan (Nylands Nation) ja osallistui jo heinäkuun ensimmäisenä päivänä osakunnan kesäretkelle. Syksyllä alkoivat lääketieteen opinnot Helsingin yliopistossa. Jääkäri liikkeen syntyä ajatellen on mielenkiintoista todeta,

että uusmaalaisten ryhmä edusti tulevissa vapausliikkeen aktivisteissa iältään nuorinta joukkoa. Sen ytimeen kuului kuusi toverusta: Erik Anthoni, Gunnar Heinrichs, Walter Horn, Pehr Norrmén, Bertel Paulig ja Per Zilliacus. Heistä viisi oli tullut vuonna 1911 ylioppilaaksi Lönnebeckska skolanista ja Paulig samana vuonna Nya Svenska Lärovärketistä. Heinrichs, Paulig ja Zilliacus aloittivat opiskelunsa Teknillisen korkeakoulun konerakennusosastolla sekä Anthoni ja Norrmén yliopiston historiallis-kielitieteellisessä osastossa.⁶

Vuosi 1913 oli lääketieteen opiskelijalla työn täyteinen. Laboratorioharjoittelu, tentteihin valmistautuminen ja jääpallo veivät kaiken ajan. Menestys jääpallossa ei ollut edellisen vuoden tasolla. AIK voitti Tukholmassa 12. päivänä helmikuuta 1913 pelatun ottelun. Viipurikin oli vähällä voittaa HIFK:n. Perheen tytär Vali meni toukokuun lopulla naimisiin metsänhoitaja Gustaf Francken kanssa. Nuori pari muutti Karjalankannakselle, sillä Francke toimi Pyhäjärvellä Taubilan kartanon metsänhoitajana. Äiti Hedwig vieraili hyvin paljon tyttärensä luona varsinkin sen jälkeen, kun hän oli jäänyt leskeksi ja Fazerin suku osti Taubilan kartanon päärakennuksen vuonna 1918.

Kesällä 1913 Horn pohti mielessään, että voisi opiskella jonkin aikaa Berliinissä ja samalla tutustua paremmin sukulaisiinsa. Vanhemmat hyväksyivät ajatuksen ja niin ryhdyttiin valmisteluihin. Marraskuun alussa Horn lähti ensimmäisen kerran yksin Saksaan. Aikaisemmin, vuonna 1906 hän oli ollut siellä sukuloimassa vanhempiansa mukana. Horn jatkoi lääketieteen opiskeluaan Berliinissä, tapasi sukulaisiaan, nautti teatterija oopperaesityksistä sekä liittyi mukaan Charlottenburgin urheiluseuraan (Sport-Club Charlottenburg). Tässä seurassa hän pääsi pelaamaan aivan uutta peliä, jota kutsutaan nykyään jääkiekoksi. Koska Horn oli hyvä ja nopea luistelija sekä

kätevä mailan käyttäjä, hän menestyi hyvin. Suomen Jääkiekkoliiton historian mukaan ”Der *Schnelle*” eli Walter Horn oli kolmas suomalainen, joka pelasi jääkiekkoa seurajoukkueessa. Esimerkiksi tammikuussa 1914 S.C.C. voitti Prahan joukkueen 4-2 Hornin tehdessä kaksi maalia. Opiskelujakso Berliinissä päättyi maaliskuun lopulla. Paluumatka tapahtui Hampurin, Kööpenhaminan ja Tukholman kautta. Horn kirjoitti jääkäriaikana muistiinpanoihinsa, että oleskelu Saksassa oli vahvistanut hänen sympatioitaan vanhempiensa kotimaahan. Berliini oli tuolloin preussilaisuuden keskus. Kuningas Fredrik Suuren ratsastajapatsas seiso, kuten nykyäänkin, keskellä Unter der Linden -katua ympärillään Saksan keisarikunnan keskeisimmät rakennukset.

Kesällä 1914 ammuttiin surullisen kuuluisat Sarajevon laukaukset. Itävalta halusi rangaista Serbiaa. Venäjä puolestaan tuki Serbiaa ja Saksa Itävaltaa. Konflikti eskaloitui ja alkoi maailmansota. Suomessa pohdittiin sitä, miten sota tulisi vaikuttamaan Suomen suuriruhtinaskunnan asemaan. Suomessa oli runsaasti venäläistä sotaväkeä ja Suomenlahden rannikolle oli rakennettu valtaisa meripuolustusjärjestelmää, jota kutsuttiin Pietari Suuren merilinnoitukseksi. Esimerkiksi Helsingin ympärillä on edelleen nähtävissä kallioon louhittuja linnoituslaitteita. Venäjä epäili Saksan hyökkäävän mahdollisesti myös Ruotsi liittolaisenaan Merenkurkun yli Pohjanmaalle. Siksi sinnekin oli kaivettu taisteluhautoja kuten myös Kymijoen rannoille. Rautateillä oli jatkuvasti liikkeellä venäläisiä sotilasjunia. Tärkeimmille rautateiden risteysasemille oli ryhmitetty vankat suojausosastot.

Horn kirjasi sodan laajentumisen muistikirjaansa seuraavasti:

- 28.7. julistettiin sota Itävallan ja Serbian välillä,
- 1.8. julistettiin sota Saksan ja Venäjän välillä,
- 2.8. julistettiin sota Saksan ja Ranskan välillä,
- 4.8. julistettiin sota Saksan ja Englannin välillä jne.

Walter Horn oli vahvasti Saksan puolella ja odotti turhaan, että Saksan laivasto ilmestyisi Helsingin edustalle.

Odotettu tai pelätty saksalaisten maihinnousu

Ahvenanmaan kautta tai Ruotsin rannikolta Etelä-Suomeen ei kuitenkaan toteutunut. Venäläisten varuskuntien ja laivaston sotilaallista valmiutta kohotettiin, ja Suomessa olevat venäläiset viranomaiset varautuivat elokuussa 1914 rannikkokaupungeissa sijainneiden hallintolaitosten evakuointiin. Pietarin radalla oli runsaasti junaliikennettä.⁸

YLIOPPILAASTA OBERZUGFÜHRER CORNUKSI

JÄÄKÄRILIIKE

Jääkäriliikkeen ensi vaiheista on eri versioita riippuen hieman muistelijasta. Syynä voidaan pitää sitä, että ajatus asekoulutuksen hankkimisesta virisi eri opiskelijapiireissä ja akateemisessa nuorisossa samoihin aikoihin.

Ensimmäisiä suomenkielisiä tahoja oli maisteri Väinö Kokon mukaan ollut vuoden 1913 promootiokomitea, johon kuuluivat muiden muassa Pohjalaisen Osakunnan maisterit Kai Donner, Yrjö Ruuth (Ruutu) ja Väinö Kokko sekä uusmaalainen Pehr Norrmén.⁹ Marraskuun 17. päivänä 1914 julkaistiin sanomalehdissä keisarin vahvistama, niin kutsuttu ”marraskuun venäläistämishjelma”, joka osoitti ettei Nikolai II aikonut poikkeusoloissakaan tinkiä venäläistämishjelmasta. Se vaikutti kuin pommi ylioppilaspiireissä. Ohjelman tavoitteena oli vallitsevan sotatilan varjolla lopettaa kansalliset laitokset ja kansalaisten erikoisoikeudet.¹⁰ Aktivistit alkoivat jo samana päivänä tavata toisiaan yhteisen liikkeen muodostamiseksi. Ratkaiseva askel oli 20. marraskuuta 1914 pidetty Ostrobotnian kassahuoneen kokous. Kokouksen tarkasta ajankohdasta ja mukanaolijoista vallitsee eri käsityksiä. Kirjalliset muistiinpanotkin oli hävitetty turvallisuussyistä. Tässä kokouksessa suomenkieliset ja ruotsinkieliset aktivistit yhdistivät voimansa.¹¹

Walter Horn kirjoitti muistiin 27. huhtikuuta 1954 pitämäänsä radioesitelmää varten, miten hän liittyi itsenäisyystaistelijoihin. Hän kertoi keskustelleensa Suomen suuriruhtinaskunnassa runsasta kohua aiheuttaneista venäläistämishjelman huhuista 27. lokakuuta 1914 juuri Englannista palanneen ystävänsä ja luokkatoverinsa, maisteri Pehr Norrménin kanssa. Norrménilla oli ollut Venäjän-vastaisen aktivismin ajatuksia ja ne olivat vahvistuneet hänen ulkomaille suuntautuneen matkansa aikana. Hän oli kertonut luottamuksellisesti ystävälleen Hornille, että suomalaistenkin pitäisi taistella tai ainakin hankkia sotilaskoulutusta mahdollisen aseellisen yhteenoton varalle. Norrmén ja Horn kertoivat ajatuksistaan Erik Anthonille, Per Zilliacukselle, Bertel Pauligille ja Gunnar Heinrichsille. Edellä mainittu joukko pohti ongelmaa 10. marraskuuta ja päätyi lopputulokseen, että koulutettavan joukon koko pitäisi olla noin 150 ylioppilasta. Saksalaistaustainen Horn ajatteli alusta asti, että koulutus tulisi saada Saksassa.¹²

Norrmén oli muutama päivä myöhemmin keskustellut muun muassa Ejas Tontan ja Jeremias Ekholmin sekä Rudolf Holstin kanssa. Hän tapasi suomenkielisten aktivistien johtohenkilön, maisteri Väinö Kokon ja muita aktivismin kannattajia niin kutsutussa Ostrobotnian ensimmäisessä kokouksessa. Karl Lennart Oesch mainitsee nimeltä ensimmäisen kokouksen mukanaolijoista Väinö Kokon ja Norrménin lisäksi maisteri Yrjö Ruuthin, maisteri Kai Donnerin ja Savolaisen osakunnan kuraattorin P. J. Hynnisen. Myös Nylands Nationin sihteeri Ragnar Numelin oli kokouksessa.¹³ Kokouksessa oltiin yksimielisiä siitä, että maan ainoa pelastus olisi irtautuminen Venäjästä.

Venäläistämishjelma oli jakanut suomalaisten mielipiteet. Osa virkamieskunnasta sekä pääosa varttuneimmista poliittisten puolueiden edustajista oli

valmis noudattamaan annettuja käskyjä, useat liikemiehet tähtäsivät lähinnä sotatalousteollisuuden tuottaman taloudellisen edun tavoitteluun isänmaallisista periaatteista piittaamatta, vanhat aktivistit tarkkailivat tilannetta sivusta, useat ulkomaille karkotettuina. Joitakin upseereita ilmoitettiin Venäjän armeijan palvelukseen. Vanhempi väki ei professori Arvi Korhosen mukaan pystynyt sanomaan, mitä pitäisi tehdä. Sen sijaan nuoremmat, joilla ei ollut juuri mitään menetettävää, ryhtyivät heti järjestämään vastarintaa.¹⁴ Intomieliset ylioppilaat katsoivat aseellisen koulutuksen hankkimisen ainoaksi vaihtoehdoksi. Haminan kadettikoulun käyneiden vanhan väen upseereiden ei uskottu kykenevän antamaan ajanmukaista koulutusta. Koulutus olisi hankittava ulkomailta, sillä venäläinen virkakoneisto ryhtyi kovin ottein eristämään katsantokannaltaan radikaaleja kansalaisia. Yleistä huomiota herättänyt tapaus oli tuomari P. E. Svinhufvudin vangitseminen 25. lokakuuta 1914 kesken oikeuden istunnon ja kuljettaminen Siperiaan. Vangitseminen oli tavallaan lähtölaukaus Ostrobotnian kokouksille ja tapahtumasarjalle joka johti jääkäri liikkeen syntyyn.¹⁵

Ostrobotnian toinen kokous pidettiin 27. marraskuuta 1914. Osallistujat olivat ylioppilasosakuntien ja tekniikan ylioppilaiden edustajia. He muodostivat edistämään aatettaan keskuskomitean, josta käytettiin myös nimeä ylioppilaskomitea. Heidän kauaskantoinen päätöksensä oli ryhtyä salaiseen propagandatyöhön. Maassa vallitsi sotatila ja siksi aktivistit syyllistyivät tietoisesti valtiopetokseen ryhtyessään ottamaan kontakteja vieraaseen valtakuntaan. Ostrobotnian kokouksen osanottajat olivat siis valmiita lain vastaiseen toimintaan eli kapinaan.¹⁶

Keskuskomiteaan kuuluivat alkuvaiheessa seuraavat henkilöt: Uusmaalaisesta Osakunnasta P. H. Norrmén, Ragnar Numelin, Bertel Paulig ja Walter Horn;

Eteläsuomalaisesta Osakunnasta Lauri Malmberg ja Armas Suvirinne; Turkulaisesta Osakunnasta Bruno Lesch (kuraattori); Länsisuomalaisesta Osakunnasta Eemeli Rantanen ja Ilmari Räsänen; Hämäläis-Osakunnasta Eino Polón; Satakuntalaisesta Osakunnasta Väinö Tiiri; Eteläpohjalaisesta Osakunnasta Kaarlo Koskimies (kuraattori) ja Kaarlo Kalliala; Vaasalaisesta Osakunnasta Artur Eklund (kuraattori) ja Th. Svedlin; Pohjoispohjalaisesta Osakunnasta Väinö Kokko, Kai Donner ja Yrjö Ruuth; Savolaisesta Osakunnasta P. J. Hynninen ja Rainer Sopanen; Karjalaisesta Osakunnasta Lauri Hannikainen (kuraattori) ja J. W. Snellman sekä Viipurilaisesta Osakunnasta Väinö Puhakka (kuraattori).¹⁷

Kokouksessa mukana olleet lääketieteen opiskelija Walter Horn ja Teknillisessä Korkeakoulussa koneinsinööriksi opiskellut Bertel Paulig päätettiin lähettää joulukuun alussa 1914 Ruotsiin keskuskomitean edustajina. Heidän tehtävänään oli selvittää mahdollisuus saada aktivisteille sotilaskoulutusta. Alkuvaiheen suunnitelmissa, jo ennen Hornin ja Pauligin matkaa, oli vaihtoehtoisina maina ajateltu Ruotsia ja Saksaa. Eri muistelijat ovat painottaneet näiden kahden maan roolia toisistaan poikkeavalla tavalla. Tuloksettomia yhteydenottoja oli jo suoritettu Ruotsin suuntaan. Horn ja Paulig olivat joka tapauksessa ottamassa kontaktia vain saadakseen koululutusapua Saksasta.¹⁸

Ylioppilas Per Zilliacuksen isä, tohtori Wilhelm Zilliacus neuvoi ulkomaanmatkasuunnitelmista kuultuaan, että aktivistit ottaisivat yhteyttä tohtori, kagaalimies Arvid Neoviukseen. Neovius puolestaan nosti esiin Helsingissä aikaisemmin olleen Saksan konsulin, maasta karkotetun Albert Goldbeck-Löwen nimen sekä toisen Tukholmassa karkotettuna olleen, kreivi Carl Mannerheimin. Ostrobotnialla kokous oli tehnyt päätöksen, jonka mukaan

Tukholmaan sotilaskoulumahdollisuuksien tiedusteluun lähtivät juuri Horn ja Paulig. Heidän etunaan oli se, että he olivat sekä saksan että ruotsin kieltä taitavia ja olivat tavanneet aikaisemmin konsuli Goldbeck-Löwen Helsingin saksalaisen seurakunnan tilaisuuksissa. Tukholmaan matkaavat kävivät vielä ennen lähtöään toistamiseen tohtori Neoviuksen luona. Neovius antoi heille näkymättömällä musteella kirjoitetun viestin vietäväksi kenraali Gustaf Mannerheimin Carl-veljelle. Viestistä Mannerheim tietäisi, että Horn ja Paulig olivat Neoviuksen tuntemia henkilöitä. Päivää ennen lähtöä keskuskomitea yksilöi suomalaisten saksalaisille esitettävät toiveet, jotka olivat aseapu, räjähdysainetoimitukset ja koulutuskysymys.¹⁹

Horn ja Paulig matkustivat joulukuun toisena päivänä Rauman kautta Tukholmaan. Matkustusluvan mukaan nuorukaiset, ennen muuta jääpalloilija Horn, olivat menossa Tukholmaan Suomen Palloliiton edustajana keskustellakseen seuraavan talven jääpallo-otteluista.²⁰ Matkalaiset yrittivät heti Tukholmaan saavuttuaan tavoittaa puhelimitse kreivi Mannerheimia, mutta kuulivat, että Mannerheim saapuisi vasta seuraavana päivänä kotiin Norjan-matkaltaan. Tavatessaan sitten 4. joulukuuta Mannerheimin he kuulivat tältä, että varttuneempi aktivisti, Kagaalin ja ”Suomalaisen avustuskomitean” asiamies, tohtori Herman Gummerus olisi sattumalta tulossa Berliinistä Tukholmaan. Mannerheim, joka itse oli enemmän suuntautunut Englantiin, lupasi järjestää tapaamisen mahdollisimman pian. Oli onnellinen sattuma, että konsuli Goldbeck-Löwe oli saapunut Saksasta Tukholmaan 2. joulukuuta, nuorukaiset tulivat sinne 3. päivänä, Mannerheim Norjasta 4. päivänä ja Gummerus Berliinistä 5. päivänä.

Nuoret sanansaattajat tapasivat Gummeruksen Mannerheimin luona joulukuun 5. päivän iltana. Tämä tapaaminen oli merkittävä jääkärihistoriassa, sillä silloin ryhdyttiin laatimaan kirjelmää Saksan Tukholmassa olevalle sotilasasiamiehelle, majuri Carlo von Aweydenille. Kirjeessä tiedusteltiin mahdollisuutta saada 150 nuorelle ylioppilaalle sotilaskoulutusta Saksassa. Samalla siinä mainittiin muutkin keskuskomitean esittämät toiveet sekä toteamus, että kapinaan ryhtyminen Suomessa olisi ilman ulkomaista apua tuhoon tuomittu. Gummerus toimitti yhteistyössä laaditun, muodoltaan raportin tyyliin tehdyn asiakirjan 8. joulukuuta Saksan sotilasasiamiehelle. Gummerus-yhteyden synnyttyä päätettiin olla sekoittamatta konsuli Goldbeck-Löweä yhteydenottoyrityksiin. Tosin Bertel Paulig kävi tapaamassa häntä ja kertomassa terveisiä perheeltään. Horn ja Paulig palasivat junalla Karungin ja Tornion kautta Helsinkiin 17. joulukuuta. Matkalaiset raportoivat saamistaan kontakteista innokkaille ystävilleen heti Suomeen saavuttuaan.²¹

Hieman sen jälkeen kun Paulig ja Horn olivat käyneet Ruotsissa, maassa kävi toinenkin ryhmä, Suomen Ylioppilaskunnan epävirallinen kahdeksan hengen edustajisto, selvittämässä mahdollisuutta saada sotilaskoulutus Ruotsissa. Lähetyskunnassa olivat Bertel ja Runar Appelberg, Pehr Norrmén, Ragnar Numelin, Rolf Pipping, Yrjö Ruuth, Yrjö Somersalo ja Väinö Tiiri. Alkuvaiheessa oli siis olemassa kaksi eri vaihtoehtoa sotilaskoulutuksen mahdollisesta antajamaasta. Saksastahan ei ollut saatu silloin vielä minkäänlaista vastausta. Lähetystö neuvotteli sekä Ruotsin ylioppilaspiirien että eräiden poliitikkojen ja tiedemiesten kanssa. Se totesi kuitenkin, että toivottua apua ei voitu

Ruotsista saada sen Suomea kohtaan tuntemasta myötätunnosta huolimatta. Matkalaiset yrittivät selvittää myös ruotsalaisten suhtautumista siihen, että mahdollisesti Saksaan matkaavat joutuisivat matkustamaan Ruotsin kautta. Ruotsi ei halunnut esiintyä julkisuudessa mitenkään Suomelle annettavan sotilaskoulutuksen puolesta, joten heidänkin mielestään ainoaksi mahdollisuudeksi jäi jatkaa yhteydenpitoa Saksan suuntaan. Osa matkalaisista jäi Tukholmaan odottamaan saksalaisten vastausta.²²

Tohtori Gummerus oli ennen Ruotsiin tuloaan osallistunut joulukuun alussa Berliinissä varatuomari Fredrik Adolf (Fritz) Wetterhoffin johdolla pidettyyn aktivistikomitean kokoukseen. Gummerus lupautui Saksassa toimivien suomalaisuusaktivistien yhdysmieheksi Tukholmaan. Tuomari Wetterhoffin neuvottelutaidon ansiosta Saksan ulkoministeriö ja korkeat sotilasesikunnat kiinnostuivat hankkeesta. Taustalla oli tietysti myös Saksan oma etu eli pyrkimys saada aikaan Suomessa aseellista toimintaa Venäjää vastaan. Wetterhoff edusti suomalaisia 26. tammikuuta 1915 pidetyssä kokouksessa, jossa päätettiin antaa kahdellesadalle suomalaisylioppilaalle mahdollisuus neljän viikon mittaiseen sotilaskoulutukseen. Ensimmäinen tärkeä vaihe ylioppilasaktivistien pyrkimyksessä Suomen itsenäistämiseksi ja tarvittavan aseellisen koulutuksen hankkimiseksi oli saavutettu.²³

Ragnar Numelin palasi Tukholmasta tammikuun alkupuolella. Hän välitti komitealle saksalaisten toiveen, jossa pyydettiin selvittämään Suomessa olevien venäläisten maavoimien joukkojen sekä sotalaivojen vahvuus ja ryhmitys, rakennetut linnoituslaitteet ja rannikon jäätilanne. Saksalaisten toivoma tiedustelutyö aloitettiin välittömästi erilaisin maastoretkin. Esimerkiksi Sven Donner, Väinö Kokko ja Esko Rieki tekivät asemapiirroksia Helsingin satamissa ja edustalla olleista venäläisistä

sotalaivoista.²⁴ Saksassa havaittiin, että suomalaisnuorukaiset ovat tosissaan, kun tiedustelutietoja sotalaivaston ankkuripaikoista ja linnoitustyömaista alkoi saapua majuri von Aweydenille. Pehr Norrmén toimi tässä vaiheessa yhdysmiehenä Tukholmassa.

Tietojen välittäminen Venäjää vastaan sotivalle Saksalle oli puhdaspiirteistä vakoilutoimintaa. Siitä syystä aktivistit kiinnittivät alusta alkaen runsaasti huomiota salaamiseen. Esimerkiksi hovioikeuden auskultantti Harald Öhquistin tammikuussa 1915 järjestämä 20 miehen kokoontuminen pidettiin Nylands Nationin osakuntahuoneiston naistenhuoneessa, sillä siellä tuskin oli minkäänlaisia kuuntelulaitteita tai urkkijoita.

Aktivistien edustajat, maisterit Hynninen, Norrmén ja Ruuth sekä tekniikan ylioppilas Paulig kävivät 22. joulukuuta tapaamassa kagaalien edustajia. Vapausaatteen kymmenisen vuotta aikaisemmin herättäneet herrat, useimmat jo professoreita, ottivat huomattavasti varovaisemman kannan aseellisen koulutuksen hankkimiseen. Useat jopa paheksuivat asiaa niin selvin sanoin, että tapaaminen jäi tuloksettomaksi. Onneksi hankkeelle löytyi myös tukijoita ja niin asian eri vaihtoehtoja perusteellisesti harkittuaan aktivistit aloittivat värväystyön. Jääkäriaatteelle oli tärkeätä, että myös merkittävässä julkisissa tehtävissä olevia henkilöitä saatiin mukaan. Professori, senaattori Edvard Hjelt oli eräs varttuneemman väen edustajista samoin kuin professorit I. A. Heikel ja Anders Donner.²⁵

Joululomalleen lähteneet ylioppilaat kertoivat luotettaville tuttavilleen Saksassa mahdollisesti toteutettavasta sotilaskoulutuksesta. Saksan armeijan samanaikaiset voitot itärintamalla lisäsivät luottamusta Saksan sotilaalliseen voimaan. Kun tieto Saksassa 26. tammikuuta 1915 tehdystä positiivisesta päätöksestä

saapui Helsinkiin, käynnistyvät värväystoimet toden teolla. Värväyskonttori toimi Ostrobotnialla maisteri Kokon johdolla. Polyteknikoilla oli oma konttorinsa Hietaniemessä. Yleisen järjestelytyön suoritti keskuskomitean kymmenen hengen vahvuinen toimeenpaneva komitea "Aktionskommitté" eli A. K.²⁶

Suomesta lähti helmikuun aikana kaikkiaan 137 akateemista kansalaista "jatko-opintoihin" ulkomaille. Erityisen suosittua ulkomainen opiskelu oli Nylands Nationin miespuolisten opiskelijoiden keskuudessa. Berliinissä heihin liittyi 36 Saksassa opiskellutta tai työssä ollutta nuorukaista. Lisäksi tuli joitakin muissa maissa oleskelleita miehiä. Ensimmäisenä Berliiniin saapui eläinlääketieteen kandidaatti Georg Öhman. Seuraavina tulivat Friedel Jacobson, Sven Weckström, Johan Ahlrooth (Arajuuri), Aarne Snellman, Per Zilliacus, Bertel Paulig, Walter Horn, Gunnar Heinrichs, Harald Öhquist, Pehr Norrmén, Erik Jernström, Armas Ståhlberg, Runar Appelberg, Johan Snellman, Gabriel von Bonsdorff, Björn Lindeqvist, Lauri Malmberg, Vilho Suvirinne ja muite. Kaikkiaan *pfadfindereitä* eli *feldmeister*-kurssilaisia²⁸ oli yhteensä 183 miestä. Heidän keski-ikänsä oli 24 vuotta.²⁹ Myöhemmin 1900-luvun loppupuoliskolla kansainvälisiin rauhanturvajoukkoihin lähetettyjen reserviläisten ikä oli samalla tasolla.

Maasta poistuminen oli tapahtunut täysin laillisin paperein, mutta Saksassa alkanut toiminta pyrittiin silti salaamaan. Berliinissä oltaessa joku oli sanonut, että suomalaisia pidettiin armenialaisina. Tästä syystä esimerkiksi Horn valitsi peitenimekseen Cornu ja Gunnar Heinrichs Haserbadjan. Useimmat suomenkieliset jääkärit vaihtoivat nimensä ruotsin- tai saksankieliseen muotoon. Matti Lauerman tutkimuksen nimitoistoluettelossa on yli 400 käytössä ollutta peitenimeä.³⁰

Hornin ystävistä Saksan-matkalle, junalla Pohjois-Suomeen ja sitä kautta Tukholmaan lähtivät ensimmäisinä eli 1. päivänä helmikuuta Gunnar Heinrichs ja Bertel Paulig. Loput kaverukset Pehr Norrmén, Per Zilliacus ja Walter Horn lähtivät junamatkalle 7. helmikuuta, ja kaksi päivää myöhemmin he ylittivät rajan Karungissa. Horn oli uskotellut isälleen lähtevänsä joksikin aikaa opiskelemaan ulkomaille. Siihen päättyivät kuitenkin lääketieteen opiskelut; samalla hän näki isänsä viimeisen kerran. Isä kuoli Walterin ollessa Saksassa, kuten aikaisemmin jo todettiin.

Horn kumppaneineen tapasi Tukholmassa tohtori Alma Söderhjelmin, jolle jokaisen lähtijän oli annettava kaksi valokuvaa. Toinen kuva kiinnitettiin uuteen passiin ja toisen kuvan tulevien jääkärien naispuolinen avustaja laittoi hotelli Angleterressa olleen huoneensa seinälle. Matka jatkui 12. helmikuuta kohti Saksaa. Hornin kanssa samassa junassa matkustivat Pehr Norrmén, Per Zilliacus, Erik Heinrichs, Bertel Paulig, Gustaf Taucher ja Daniel Grönberg (Kalsta).³¹

Ensimmäiseksi saapuneille järjestettiin Berliinissä 15. helmikuuta alkaen runsaan viikon mittainen alustava kurssi. Osallistujien määrän kasvaessa siirrettiin joukko 24. ja 25. päivinä Hampurin lähellä sijainneelle Lockstedtin leirialueelle. Alue oli eräs keisarivallan ajan Saksan suurimmista harjoituspaikoista. Se kuului IX armeijakunnan alaisuuteen ja sinne voitiin majoittaa 9 800 sotilasta. Hanke oli erittäin salainen, minkä vuoksi käytettiin erilaisia peitenimiä. Asusteina oli partiopuvut ja majoitusalue, alkuvaiheessa parakit M 44 ja M 45, oli ympäröity piikkilangoilla. Oman eristetyn alueen ulkopuolella käytiin alkuvaiheessa vain suljettuina osastoina saksalaisten esimiesten johdolla.³²